

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Diff. I. Quodnam sit Principium formale ut Quo Processionum Divinarum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

multiplicare non multiplicatis terminis; jam autem termini harum processionum in Divinis non sunt nisi duo Filius, & Spiritus S.

PRÆMITTO 4. *Hunc terminum Processio duplicem sensum facere, ad eum modum, quo distinguit Scotus, Actionem agentem, & Actionem actam; ita ut etiam Processio alia sit à quâ proceditur, adeoque processio Activa, & alia quæ procedit, adeoque Processio Passiva.*

PRÆMITTO 5. *An Processio Activa à Processione passiva distinguatur realiter? Tenent communiter Auctores cum Suar. l. 6. c. 2. n. 7. quod distinguatur.*

Sed in oppositum hæc est ratio, quia in creatis idem formalissimè in quantum est ab agente, vocatur Actio; in quantum est in Passio vocatur Passio; Ergo etiam eadem processio, in quantum est à principio, erit processio activa, & in quantum est in producto, erit processio passiva. Et sicut idem est, quod Petrus videat albedinem, & quod à Petro videatur albedo, solique termini actionem significantes in verbum passivum mutantur sine ulla distinctione; Ergo idem in præsentī dicendum esset, idque procedit in creatis, non solum supposito quod Actio sit modus entitativus; sed supposito etiam quod sit formalitas, cur non enim quid simile in creatione etiam concipi potest, posito quod illa non sit modus? immo Scotus non admisit modos entitativos, & tamen admisit actionem actam, & agentem.

Circa hanc difficultatem cum distinctione commodius discurritur: Si enim processio Activa, & passiva prout in re est, spectetur, distinguitur realiter: Ratio, quia nihil aliud est nisi principium v. g. generans, & genitum; non enim processio est quid reale præter illa duo: Si ergo illa duo distinguuntur inter se realiter, etiam activa & passiva productio distinguuntur realiter. Si autem accipiat processio secundum quod subest nostris conceptibus, non distinguuntur inter se realiter, quia eadem productio in quantum est à Patre, habet formalitatem Activæ, & in quantum est in Filio, habet formalitatem Passivæ. His præmissis, sit

DIFFICULTAS I.

Quodnam sit Principium formale ut quo Processionum Divinarum?

Non est difficultas de Principio formali Quod: hoc enim est persona, juxta illud; *Actiones sunt suppositorum*: sed tota est difficultas de principio formali Quo; Porro nomine Principii formalis Quo, venit ipsa ratio producenti ut Quo, quæ intervenit suo modo, ut productum ponatur; & ita si Petrus sit filius Pauli, principium quod generat, est Paulus; principium autem formale ut Quo, est ipsa actio generandi. Circa hanc difficultatem divisi sunt

Auctores: seligemus speciales explicationes easque examinabimus. Sit

Punctum Difficultatis 1.

tis 1.

Adferuntur aliorum Explicationes.

EXPLICAT I. Dur. in i. d. 6. q. 2. & d. 27. q. 3. quod Processiones in Divinis, sint operationes naturæ, antecederent ratione nostra ad operationes intellectus & voluntatis, ita ut si per impossibile Deus non esset intelligens, & volens, adhuc esset productivus ad intrā. Idem sentit Greg. in i. d. 10. 13. q. 2. Sed vindicat eum Vasq. d. 111. quia illius sententia fuit, quod nec ratione distinguatur principium Quo ab ipsa persona, quam solam vult esse principium Quo.

Hanc suam explicationem ita proponit Durandus, quia censet per quandam appropriationem processionem filii tribui intellectui, & processionem Spiritus S. voluntati; nam cum prior processio, ut ex ejus mente loquitur Vasq. sit per intellectum, posterior per voluntatem, similitudine quadam, processio filii in Divinis, quæ prior est, dicitur per intellectum. Illustrat hoc idem apud Suar. l. 1. de Trin. c. 5. n. 2. Si lux Solis esset intelligens, & produceret lumen, eo modo quonunc producit, non produceret illud quod intelligens est, sed solum ut est talis forma, sic fecunda; ita etiam & Deus Pater non producit Filium quod intelligens est. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Tum, quia in Script. & PP. appellatur secunda persona Verbum, Sapientia Patris. Imago &c. quæ omnes denominationes illi non competerent, nisi ponatur processio illius, per aliquid lineæ intellectiōis. Idem dicendum conformiter de nominibus Spiritus S. ut sunt; quod sit Amor, Charitas, Dominum, quæ notant seriem voluntatis. Quod si dicas non esse propriè verbum, sed per accommodationem, incidet in hæresin Alogorum, cuius meminit citatus Suar. Et certè si secunda persona est per accommodationem verbum, etiam per accommodationem erit Filius: eadem enim ratione dicitur Verbum, & Filius, immo & per accommodationem Deus; quia dicitur Deus erat Verbum, & opponit se Durando Cyrillus l. 7. Thesauri c. 1. *Verbum Ioannes appellat Filium, & hoc nomen quasi proprium, & ipsius esse filii, maxime significativum, elegisse videatur.* Tum, quia ut urget Suar. nulla ratio reddi poterit; Cur processio Filii sit generatio? cur prior, cur duæ &c. Tum, quia ut instat idem, in omni rerum genere productio vel communicatio naturæ, fit per operationem accommodatam tali naturæ, in re autem purè spiritali, propria operatio, est actus intellectus & voluntatis.

RESPON-

RESPONDET Dur. apud Am. Idco processio filii est generatio quia filius procedit ab uno, & non à pluribus ejusdem ordinis, quorum quilibet per se esset sufficiens ad totum perfectè producendum: Spiritus autem S. procedit à Patre, & Filio, quorum quilibet est per se sufficiens ad totum perfectè producendum, suntque ejusdem ordinis.

CONTRA. Quia nego hoc, esse rationem formalem constitutivam filii procedere ab uno ejusdem ordinis, & non à pluribus per se sufficientibus ad totum perfectè producendum: & si daretur mulier in alio rerum ordine, potens de se concipere, nunquidne proles illa non posset illo calu dici filius? Non item quod in solo præcedat Patre in init sufficiens ad principii productionem Spiritus S. nam hoc dicitur esse Amor ad invicem. Nam quod non perfectius producanturambo, quam alteruter, id notat per modum unitus fieri illam productionem; sed non notat, unicuique de se, inesse sufficientem vim producendi. Denique ut adverteit Amicus, per Durandum solum assignatur discriminem ex unitate, vel diversitate principii; id autem peti debet ex hoc principio, quod procedatur à vivente in similitudinem naturæ, idque à vivente non materialiter se habente in ratione concurrendi, ut concurrat Adam ad productionem Evæ.

NON SATISFACIT 2. Quia & esset tunc generatio ut supponitur, & non esset, quia non posset ostendi, quod illa processio sit processio viventi à vivente in similitudinem naturæ: quod ipsum prob. quia antecedenter ad operationes naturæ Entis spiritualis, quales sunt intellectio & volitio, nullæ aliæ dantur. Quod ipsum prob. quia pro illo priori vel operatur Deus tanquam nescitivus, vel non operatur tanquam nescitivus: Si operatur tanquam nescitivus, jam necedit à sententia, quā ponebat generationem in Divinis esse antecedenter ad operationem quæ sit intellectio in Divinis; Si autem non est tanquam à nescitivo, formaliter non poterit eam esse tanquam à vivente: nam in imaginabile est vivens nisi vel vegetabile, vel sensibile, vel nescitivum: quam ergo ex his vitam vivet Deus?

NON SATISFACIT 3. Quia pro illo priori, qui intelliguntur ab operationibus naturæ processiones intellectus & voluntatis, vel non intelligitur Deus in actu secundo intellectivus, vel non intelligitur? Si non intelligitur, ergo non intelligitur habens naturam: quod ipsum probatur. Quia natura ex Aristot. debet esse principium motus, in Deo autem non potest esse principium motus nisi intellectio; quod enim aliud? nam inter operationes spirituales intellectivi principii prima est intellectio: nec recurras ad ipsam fecunditatem; quia ipsa illa fecunditas, est fecunditas intellectivi spiritualis, & de illa ipsa fecunditate, in quantum

antecedit operationes intellectus; quærere restat, quomodo ei conveniat ratio naturæ? Si autem intelligitur in illo & pro illo priori Deus in actu secundo intellectivus; Ergo non præcedit illa naturæ operatio operationem intellectus, cum pro illo priori jam intelligatur Deus in actu secundo intellectivus. Impugnari etiam potest hæc explicatio per retorsionem argumenti propositi à Durando, de quo infra.

RESPONDERI potest ex Arriaga. In creatura spirituali dantur operationes immanentes, qualis esset emanatio distinctarum potentiarum, personalitatis &c. cur ergo simile quid in Deo non concedatur?

CONTRA. Non de hoc quæratur: An possint dari operationes aliquæ Entis spiritualis, quæ non sint intellectio, & volitio? sed an possit dari, Operatio vitalis? Illæ enim emanationes adductæ, non sunt vitales; generatio autem v.g. in Divinis, est quid vitale. Deinde in creatis potest talis operatio concedi propter multas incomplebilitates in ratione agentis proximè &c. quia verò Deitas est de se completa, non poterunt illi tribui tales operationes.

DICES 1. Cum Dur. PP. non raro dicunt Filium procedere à Patre, natura, non voluntate.

RESPONDETUR. Nomine naturæ intelligunt PP. determinationem ad unum, quod scilicet determinatus fuerit ad producendum filium, nec per actum liberum applicuerit sese ad producendum filium, & quod sit filius naturalis, non adoptivus, quodque procedat in similitudinem naturæ.

DICES 2. Si verbum Divinum procederet per intellectionem, vel procederet per illam tanquam per principium formale quod; & hoc non, quia per Arist. 9. Met. actus immanentes non sunt productivi saltem ut quod: non etiam procederet verbum per intellectionem tanquam per principium formale quo; Ratio, quia intelligere est quid commune omnibus tribus personis; producere autem verbum non est quid commune.

RESPONDETUR retorq. Si principium formale ut quo, est operatio naturæ, esset quid commune omnibus tribus: quia ipsa natura, est quid commune.

Quomodo autem in forma sit solvendum, & qualiter sumpta intellectio sit principium formale ut quo, de hoc infra.

Secunda etiam pars, nempe quod intellectio non possit esse principium formale ut quod, convictivè non probatur à Durando; quia licet verum sit, quod actus immanentes creati, & quibus non competit esse personam, non sint productivi; secus sentiendum de actibus Divinis. Bene etiam advertit Arriaga; A creatis in præfenti non valere Consequentiam, alias ex eo quod nec Angelus, nec anima rationalis producat

R. P.
H. MŁOD
NOWSKI
Sm. de Z.
VI

ducat sibi simile, inferre liceret, quod Pater non producat Filium, sibi similem.

DICES 3. Cum eodem. Aliorum entium generatio fit per naturam, & non per aliquem actum immanentem; Ergo idem in Divinis.

RESPONDETUR. Vel procedit Antecedens de entibus Spiritualibus, vel de materialibus? Si procedat de entibus materialibus, disparitas erit: quia generatio materialis, debet esse per alterationes extranei: jam autem generatio filii in Divinis tales alterationes & inductionem formæ in materiam non requirit. Si autem Antecedens procedat de entibus spiritualibus, argumentum erit de subiecto non supponente; nam spirituales substantiæ non generantur, sed creantur.

Quamvis autem processio in Divinis sit ex naturæ fecunditate, ly ex fecunditate naturæ non supponet pro operatione naturæ; quæ sit distincta ab intellectu & volitione; sed ex fecunditate naturæ præsuppositâ, quod scilicet exigat esse communicabilis, licet communicatio hæc non exerceatur nisi intellectu & volitione.

Quod autem essentia per Patres spectet ad generationem, docet Ruiz d. 100. f. 2. ubi inter alia recitat verba Joannis Theologi in Concilio Flor. Sess. 18. *Parris persona suppositum est, atque generans, Divina verò natura generativum principium, quo Pater Filium generat:* Sed istud dictum cum restrictione est accipiendum; nempe, quod exigat tres personas.

Antequam secunda explicatio proponatur,

SUPPONO explicationem hujus termini *intellectio notionalis*. Et si faciat hunc sensum, quod detur intellectio appropriata ipsi Patri, quæ non importet solam terminationem per personam Patris; sed aliquid intra seriem & lineam intellectiois, talis notionalis intellectio ab omnibus Theologis, merito rejicitur. Deinde ly *intellectio notionalis* potest facere hunc sensum, intellectio communis, prout tamen terminata personalitate Patris, & hanc admittunt Theologi. Quod autem illa prior rejicienda sit; Ratio est, quia viillius vel ponitur notitia aliqua in Patre, quam non habeat Filius, & sic deberet poni quod attingat objectum aliquod Patris, quod non attingat Filius, inferreturque Filius & Spiritus S. non esse omniscios. Si autem dicas illam intellectioem notionalem importare modum aliquem noscendi, si hic ipse modus sit de serie, & linea noscendi, deberet Pater, vel clarius, vel confusius, vel universalius, vel particularius, vel divisive vel compositivè &c. noscere objectum, quo modo non noscat Filius, & Spiritus S. & hoc dici non potest; quia in alterutra partem deberet in modo noscendi inveni imperfectio in personas Divinas, aut in personam etiam ita noscentem. *Hoc supposito*

EXPLICANT 2. alii. Quod intellectio sit principium formale quo, processiois Filii, & amor Spiritus S. restringendo intellectioem & amorem, per personalitates; ita ut principium formale quo generationis Filii, sit ipsa communis intellectio, prout affecta paternitate: quæ in sententia adhuc divisi sunt Auctores: Aliqui enim dicunt quod personalitates habeant nonnisi rationem Conditionis sine quâ non, qualis est Ariaga d. 45. a. n. 15. & quod in recto non importetur, docuit Ruiz d. 100. S. 4. n. 8. Alii dicunt, quod ingrediatur paternitas ipsam rationem formalem principii, qualis est valentia. Alii dicunt, quod intellectio sit nonnisi remotum principium, immediatum autem ipsa paternitas: Ita Lugo ut fertur in m. f. Alii dicunt cum Amico, quod intellectio & amor sint principium formale quo communicationis; Personalitas autem, est principium formale quo, productionis.

NON SATISFACIT 1. Hæc explicatio universaliter in quantum quomodocunque principium formale tribuit paternitati; quod prob. Ratio formalis quo principii prior est, intelligibilitate, quàm sit Filium esse productum, quia omnes rationes formales, habent se quasi via, quasi medium, quasi actio in creatis; quasi unio &c. quæ omnia sunt priora, ergo paternitati ratio principii formalis quo, annexi non debet; quia paternitas, ut dictum supra, pullulat ex suppositione productionis filii: non enim ut repetito dictum: Ideo generat prima persona, quia est Pater, sed ideo est Pater, quia generat.

NON SATISFACIT 2. In quantum rationem principii formalis ut quo, tribuit intellectioi communi. Tum, quia illa intellectio communis, esset ad minimum inadæquatam principium filii, ergo & Filius esset inadæquatū principium sui ipsius; nam quantumvis illa intellectio nonnisi prout affecta paternitate sit principium ut quo, non excludit tamen intellectioem: hinc ex parte intellectiois, producat se ipsum Filius; ad eum modum, quo puer prout ducente pædagogo format bonos characteres; nihilominus & ipse illos format: item ad eum modum, quo intellectus prout elevatus concurrat ad visionem, nihilominus tamen & ipse, illam producit. Tum, quia si aliquis diceret natura prout terminata paternitate producit filium, merito rejiceretur; sequereturque quod filius a parte naturæ, producat seipsum inadæquatè: Ergo idem dicitur, si ponatur intellectio communis prout affecta paternitate, esse principium formale ut quo. Tum, quia producens ut quod, debet esse realiter adæquatè in ratione producentis distinctum à producto, v. g. filio, ergo idem dicendum de principio formali ut quo productionis, quod non esset adæquatè distinctum à Filio, si importaret intellectioem essentiali, quæ ratio infra etiam attingetur.

NON

NON SATISFACIT 3. Tum, quia *si ponatur* *veritatem esse non nisi conditionem*, modus hic explicandi hoc deficiet, quia conditioni sine qua non, non tribuitur ratio producendi; neque enim applicatio ignis urit, & tamen determinatio intellectus communis, tribuitur ratio producendi: quod ipsum prob. quia si determinatio intellectus communis, non tribueretur ratio producendi, non salveretur distinctio realis inter producentem quā tale, & productum, si quidem illud restrictivum, quod solum distinguitur realiter, non produceret; ipsa autem intellectio, non distinguitur realiter à producto. Tum quia, quod dicitur Principium formale quo in obliquo importare paternitatem id non convincit, quia rectum & obliquum non spectant ad qualificationem de re, ante autem omne opus intellectus, debet dari dictio. Alias rationes solvit Arriaga propositas à Ruiz. *Non potest etiam dici, quod principium formale quo sit ipsa formaliter paternitas*; nam hæc ut dictum supra, non potest habere rationem prioris. Rursus, non salvat commodè phrasen PP. qui dicunt, *filium esse de sapientia Patris*, cuius dicti non potest esse sensus; Filius est de paternitate Patris: & in hac sententia ægrè ostenditur, quomodo productio Filii, sit generatio; nam in generatione productum, quā productum est, debet esse simile producenti, quā producentis est; quomodo autem filius est similis, si non est similis in paternitate; unde etiam in creatis paternitas non est principium producendi. Deinde advertit bene Arriaga, quod in humanis ad denominationem filii sufficiat hoc solum, ut sit ex semine, seu illud concurrat efficienter, si ve non: unde in sententia semini materno negante concurrunt effectivum, dicitur nihilominus proles esse filius v.g. quod sine dubio in Divinis falsum est, qui enim diceretur filius esse ex substantia Patris: Si non se haberet productivè Pater respectu filii.

Quod paternitas habeat se non nisi per modum conditionis sine qua non, adfert aliqua argumenta Arriaga; cum quo

DICES 1. Aug. docet, quod Verbum sit ex sapientia Patris, & ex memoria fecunda; Errorem sapientia, seu memoria fecunda erit principium filii.

RESPONDETUR. Independentè à principio mox ponendis, concedendo totum; sed inde non sequitur, paternitatem non esse principium formale quo unā cum memoriā fecundā, cum non sola memoria fecunda, sed memoria Patris dicatur esse hoc principium.

DICES 2. Joan. Theologus Sess. 18. in Florentino ait. Principium quo persona generat, est solum id, quod communicabile est.

RESPONDETUR potest in oppositum esse auctoritas communis, *essentia non generat*, adeoque generat id quod communicabile est, ipse

Joannes Sess. 19. consentit dicto axiomati; propterea tamen non sequitur, ut ex substantiā secundum suum esse commune, & absolutum principium sit *per quod &c.* Citatis ergo, ab Arriaga verbis, id solum vult significare: quod ex præsupposita naturæ fecunditate, jureque communicabilitatis, persona Patris generet, quam explicationem, aut similem omnes adhibere debent, qui contra Durandum tenent essentiam non generare. Addit Martinon d. 24. n. 56. quod Joannes Theologus fuerit quidem vir doctus, erravit tamen in multis: dixit enim Sess. 18. processionem in Deo esse viam ab uno ad aliud; & tamen in Trinitate non est aliud. Dicit item essentiam non generare; esse tamen principium quo generatio fit; quod perinde est ac dicere Colorem non calefacere, esse tamen principium quo calefactio fit. Usurpat etiam hunc terminum, quod generatio divina fiat, quod meretur trutinam, quia si verba procedant de activa generatione, falsa est propositio, quia illa non fit, sed est principium generandi; Si autem procedat de passiva generatione, falsa itidem erit, quia dicimus genitum non factum: ponuntur ergo verba Joannis Theol. ut sciretur quid locutus fuerit in Florentino, non autem quasi omnia hæc senserit Florentinum.

Deinde doctrina Florentini videtur respicere hoc principium PP. quod scilicet Consubstantialitas, non nisi ratione ejus datur, quia una persona, ab alia procedit, hinc Basiliius Epist. 300. negat Fratres posse dici Consubstantiales, quia à se non procedunt: non esset autem consubstantialis Spiritus S. utrique, quod idem est naturā non procederet, si ab utroque non produceretur.

Punctum Difficultatis

tis 2.

Explicatur ratio principii formalis Quo in Divinis.

PRÆMITTO 1. *Non posse rationem principii formalis quo poni in Divinis rationem aliquam restrictam, & simpliciter absolutam.* Ratio, Quia si inter producentem & productum debet esse distinctio realis; nihil enim producit seipsum; multo magis debet esse distinctio inter rationem formalem quo proximam, & inter productum; tota enim ratio distinctionis inter producentem & productum, quā tale petitur ex ratione formali quo producendi, tanquam forma proximā constituyente producentis: quod si debet esse talis distinctio inter rationem formalem quo & productum, sequitur quod illa ratio non possit esse quid absolutum; nam absoluta sunt communia. Vide Ruiz d. 100. f. 3.

PRÆMITTO 2. *Rationes, quæ restringunt formalitates absolutas, sunt, quæ ad hæc quatuor denominanda capiuntur.* Notio, Relatio, Proprietas,

R. P.
H. M. LOD
NOWSKI
Sim. de. Z.
VT

prietas, & Proprietas personalis, quæ denominationes inter se intra eandem personam nec realiter nec virtualiter physice distinguuntur, sed conveniunt ratione diversarum formalitatum: notio enim dicitur, id, quod est ratio noscendi unam personam ab alia, quia distinctam. Relatio est ratio referendi unam personam ad aliam. Proprietas est aliquid uni personæ non nisi exclusivè ad alias conveniens. Denique personalitas est ratio constitutiva personæ, in ratione personæ.

PRÆMITTO 3. *Quamvis hæ formalitates inter se non distinguantur virtualiter, nihilominus distinguuntur virtualiter ab ipsa natura.* Unde fieri poterit, ut quod convenit in sensu formali illi formalitati, id ne materialiter quidem conveniat ipsi prædicato naturæ: & de hac tali formalitate in præsentī discurrendum est, assignando talem formalitatem quæ habeat hæc requisita, in primis ut salvet distinctionem realem inter principium formale quo, & inter productum. Secundò, ut ostendat habere illud principium quo, rationem prioris præ producto. Tertiò, ut salvet rationem proximi, & quidem ut ita sit ratio proxima, ut simul sit propria principii originativi.

DICENDUM est. *Principium formale quo processionis Filii est Dictio; & principium formale quo processionis Spiritus S. esse Spirationem activam.* Est Conclusio in substantia Scoti in 1. dist. 2. q. 7. & d. 27. q. 1. & 2. hanc sententiam appellat Suar. hicl. 1. c. 7. n. 4. sententiam S. Aug. Anselmi, Fulgentii, D. Thom. Pro ea facit Ruiz d. 60. f. 1. n. 3.

PROBATUR 1. Auctoritate.

1. Auctoritas est sacræ Script. nam æterna Sapientia dicit de se; *Ego ex ore Altissimi prodii.* Ubi certum est loqui æternam Sapientiam de sua processione, quam proportionat prolationi, seu dictioni factæ, ab ore paterno. Eoservit locus ille Psal. *Dominus dixit ad me; Filius meus es tu, ego hodie genui te:* quasi innuens, quodnam sit illius principium processionis, nempe dictio; *Dixit ad me; Filius meus es tu,* quo sensu hunc locum accipi debere, supponit Cyrillus l. 1. in Joan. c. 4. Gregorius l. 32. Moral. c. 6. *ipse vox, quia cum Pater gignendo dixit; Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Eoservit locus ille Psal. 61. *Semel locutus est Deus,* quam locutionem accipit Aug. pro generatione, adeoque pro processione formali quo Verbi, dum ait; *Semel locutus est Deus,* quia unum Verbum genuit, & Greg. l. 23. moral. cap. 11. explicans dictum locum; *Loqui Dei, est Verbum genuisse, semel autem loqui, est Verbum aliud, præter unigenitum, non habere.*

2. Auctoritas est PP. Primus locus est August. qui l. 15. de Trin. c. 14. ait; *Patrem dicendo se, producere sibi Verbum æquale,* & lib. de Cognitione veræ vitæ, qui habetur tom. 9. operum Aug. c. 17. cum numerasset triplicem acceptio-

nem Verbi, subdit; *Hoc tertio modo Deus Verbum suum genuit, cum seipsum cogitando dixit.* Vide Petavium l. 6. c. 4. à n. 6. Ruiz citatum &c.

Secundus Locus est Athanasii Ep. de Decretis Nicenæ Synodi. *Si concesserint Deum non nisi semel Verbum proferre, fieri non potest, quin cognoscant, eum ita loquentem, Verbi sui Patrem esse.*

Tertius Locus Richardi de S. Victore. l. 6. de Trin. c. 13. *Interna locutio agit auctore Patre solo; nam solus Pater dicit.*

PROBARI potest secundo ex Ruiz. Secunda persona est propriè Verbum; Ergo principium illius productivum est propriè Dictio; non enim aliter inter se proportionarentur principium, & principium formale quo; & sicut dictio in creatis est formale principium Verbi, ita & in Divinis.

PROBATUR 3. Illud est principium formale quo, quod salvat illa, de quibus actum præmissio tertio: Sed dictio est talis; nam in primis illa dictio est virtualiter distincta à natura & intellectione communi: & est virtualiter indistincta ab ipsa paternitate, & constitutivo primæ personæ; Ergo & poterit distinguere realiter à producto, sicut distinguitur Pater, & ostendere, quomodo natura non generet, nec intellectio communis, adeoque quod filius non producat se ipsum. Rursus, dictio habet rationem prioris, non enim idè est dictio, quia est Verbum, seu secunda persona, sed idè est Verbum, quia est dictio. Est quid proximissimum: Quid enim inter Dictionem & Verbum mediat? est enim appropriata ipsi Patri, ut innuit Richardus, & infra dicitur.

OBJICITUR 1. Auctoritas PP. Athan. dial. de Trin. ait; *Patrem hypostasi suâ gignere.*

RESPONDETUR. Hypostasi gignere Patrem, non tanquam Ratione formali gignendi, sed tanquam Principio quod, immediato. Phrasis illa PP. quod Filius sit de Sapientia Patris, contra nos non facit, quia dictio spectat etiam ad lineam intellectualitatis, adeoque ad sapientiam, licet ipsa paternitas non sit (nisi fortè materialiter) ratio formalis generandi. Aug. l. 5. de Trin. c. 5. dum ait; *Eo ipso dici Patrem & esse Patrem, quod ei sit Filius:* id contra nos non facit: Concedimus enim locum ut sonat; nam etiam in creatis idè est aliquid Pater, quia habet filium, eò quod hæc denominatio, sit relativa ad filium; & tamen non sequitur, quod in creatis Principium formale quo generationis, sit paternitas.

OBJICITUR 2. Indubiè præter intellectiōnem, & volitionem prærequiritur adhuc persona produciens; quia si generare est proprium Patris, debet hoc illi convenire ratione alicujus, quod sit proprium Patris: in Patre autem præter essentiam nihil est proprium, præter relationem paternitatis; Ergo ad generare requiritur paternitas.

RESPON-

RESPONSUM *suprà* Relatione non constitui primo personam primam; & licet Pater præter essentiam non habeat quidquam virtualiter sibi condistinctum; habet tamen aliquid condistinctum formaliter, & prius ratione in ordine ad nostros conceptus, cum fundamento in re.

OBJECITUR 3. Nec dum hac explicatione salvari, quomodo filius non se producat saltem inadæquatè?

RESPONDET Arriaga. Unam rem posse esse causam sui ipsius, dummodo supponatur existens per actionem adæquatè ab alio procedentem; unde si una res existens jam per unam actionem potest esse causa etiam sui ipsius, multo magis intellectio Divina, existens prius cum potentia, poterit esse principium filiationis.

NON SATISFACIT. Tum, quia etiam in Creatis, dum aliquid producit seipsum secundò, nullo modo distinguitur realiter à seipso; & tamen in Divinis inter producentem & productum supponitur esse distinctio realis. Tum, quia non apparet, quid aliquid nescio quomodo circumscriptum, sit causa sui ipsius? Si ab illo illa actio non procedit, ut procedere non potest; cum paternitas per illum habeat. Tum, quia exemplum ex Physicis impertinens est; nam reproductio in Divinis, vel replicatio locum non habet. Tum, quia secundum hanc responsionem posset actio ordinata ad filiationem producendum, eadem ordinari ad producendam paternitatem. Nec recurrat ad fidem oppositum docentem; quia illa oppositum docet ex titulo productionis & producti, quos tu in Divinis posse identificari dicis. *Itaque aliter*

RESPONDETUR 2. Ne inadæquatè quidem Filius producat seipsum, quia illa dictio distinguitur virtualiter intrinsecè ab intellectione communi, & est ita propria Patris, à quo virtualiter indistinguitur, sicut ipsa paternitas: sicut ergo si poneremus solam paternitatem, esse principium formale quo productionis, non posset inferri, quod Filius inadæquatè producat seipsum: nec inferetur in præsentia; cum illa, ut dixi, dictio, sit indistincta virtualiter à paternitate, distincta virtualiter à naturâ & intellectione communi.

Ad solvendas alias Objectiones.

NOTO 1. Dictionem posse sumi & strictè & amplè: Amplè sumitur, pro intellectione, quæ est communis toti Trinitati; & ita loquitur frequenter Anselmus in Menologio. Inter alia cap. 34. *Idem ait esse summo Spiritui scire, quod intelligere, seu dicere.* Etc. 61. quarens; *an Pater, & Filius, & Spiritus S. unusquisque seipsum, & alios ambo dicat, an sint tres dicentes?* respondetque, *non esse tres dicentes, quamvis singu-*

lus quisque sit dicens, ubi ut vides, omnibus dicere adscribitur.

Secundò sumitur dictio pressè pro Locutione, cui respondet Verbum tanquam quid productum, & hæc locutio est solius Patris.

NOTO 2. An dicere prout condistinguitur ipsi naturæ, ita sit appropriatum Patri, ut etiam condistinguat ab intellectu? Circa hoc punctum Scotus in 1. d. 2. q. 7. & d. 27. q. 1. & 2. ita discurrit, ponit intellectum Patris in actu primo ad intelligendum, & dicendum, quem juxta phrasin Aug. appellat, Memoriam fecundam: dicit deinde ab ipso intellectu, duos promanare actus, nempe Intellectionem & Dictionem, quorum neuter sit ab altero, nec ratione alterius; sed è memoriâ fecundâ Patris: & utrumque est veluti concomitanter ab intellectu fecundo: Dicit rursus, Dicere, & Intelligere, esse aliquo modo inter se distincta, tribuitque illis distinctionem ex natura rei nemine cogitante. Sed hæc distinctio aliàs est impugnata. Ut circa notatum plenior resolutio ponatur.

ASSERO 1. *In re non dari intellectum Patris, qui sit in actu primo physico ad intelligere & dicere.* Ratio, quia in Deo qui est actus purus, nulla datur potentia: Nihilominus ex modo concipiendi, ut alibi dictum, ponimus in Deo actum primum intelligendi.

ASSERO 2. *Huic actui primo, potius debet tribui ly: dicere, quam intellecti, prout concipitur à nobis ipsa intellectu producta ab intellectu.* Ratio, quia etiam in Creatis unus actus intellectus, non producit alium.

ASSERO 3. *Ipsam dicere esse idem realiter cum intellectione.* Ratio, quia non habet majorem distinctionem præ ipsa paternitate, quæ identificatur realiter intellecti.

ASSERO 4. *Formalissimè etiam acceptum dicere, est de genere & linea ipsius intelligere.* Ratio, quia verbum hoc proportionatur Verbo mentis nostræ; hoc autem est ipsissima intellectio, & dictio interna, est intellectio. Deinde ut advertit Suar. si dicere non pertineret ad lineam intelligendi, cur diceretur Actio intellectus? & cur appellaretur nomine Dictionis? quæ enim non habent intellectum, non dicuntur loqui, sed garrere.

ASSERO 5. *Formalissimè acceptum dicere, quamvis sit de genere & linea ipsius intelligere, distinguitur tamen virtualiter ab ipsa intellectione communi.* Ratio, quia dicere est proprium Patris, intelligere commune.

Sed quid importat ipsum dicere in illa sua specialitate?

SUPPONO. Aliud esse intellectiōnem, aliud dicere activum, aliud verbum, & dicere passivum. Intellectio, & dictio quomodo distinguantur, pendendum est ex proportionem ad intelligere & dicere vocale seu externum. Concipimus itaque intellectiōnem quasi quid antecedens

cedens & prius; non enim ideo aliquis intelligit, quia loquitur, sed ideo loquitur, quia intelligit: ipsum etiam dicere activum, quod alii appellant Intellectionem, vel Verbi factionem, concipimus ut viam, ad ipsum dicere passivum, & ad Verbum; quæ via appellatur, ratio principii formalis Quo. Quæ omnia ad præsens institutum sic accommodantur. Intellectio supponit pro notitia prædicatorum objecti. Dicitio supponit pro activa manifestatione illorum prædicatorum, vel pro productivitate manifestationis: & Verbum supponit pro ipsa manifestatione in actum deducta. *His suppositis.*

Dicitio in sua specialitate importat ipsum exercitium fecunditatis paternæ & locutivitatis, quod se habet per modum principii ut quod ad productionem Verbi. Quomodo autem productio hæc Verbi sit generatio, infra est ostendendum.

NOTO 3. Quid sentiendum sit: An scilicet in Divinis detur Verbum essentiale, seu commune omnibus tribus personis? Concedit illud Martinon d. 24. f. 1. n. 5. Citatur pro hac sententiâ S. Thom. in 1. dist. 27. q. 2. a. 2. Capreolus, Ferrariensis apud Suarez negantem, l. 9. de Trin. c. 3. Sed negat idem S. Thom. 1. p. q. 34. a. 1. Cajetanus, Bonavent. Scotus, Gabriel, quibus accessit Ruiz hic d. 60. f. 3. etsi cum aliqua limitatione.

Hæc sententia Suarii longè est expeditior, sunt quidem locutiones PP. aliquorum, qui nomen Verbi etiam ad Spiritum S. transferunt, dicuntque illum esse Verbum Filii. Ita Basil. 5. contra Eunom. Marius Victorinus adversus Arium. Idacius lib. adversus Varimundum vocat Spiritum S. *verbum Dei*, quæ loca citat Petav. de Trin. l. 7. c. 7. n. 5. sed hæc locutiones PP. explicatione indigent. Hinc S. Thom. Basil. locum ita interpretatur, ut Spiritus S. dicatur esse verbum filii effectivè, in quantum Sancti ab eo inspirati de Filio sunt locuti. Sed hæc explicatio indiget alia explicatione, quia eodem jure Filius Spiritus S. verbum appellari deberet, quia Spiritum S. ita nuntiat. Potius itaque id ita intelligendum est, quia scilicet communicat Filius essentiam Spiritui S. producitque ejus personam, quæ productio manifestat illius fecunditatem, nec tamen hæc locutiones trahi possunt, ut ostendant dari aliquod verbum essentiale & commune.

Rursus, quamvis omnes tres personæ Verbo hoc est secunda persona dicant; nam Pater dicit Verbo quasi proferens verbum, & producat; Filius dicit Verbo tanquam seipso dicens; Spiritus S. loquitur Verbo quia ut ait Ruiz d. 60. f. 6. n. 5. in suo intellectu essentiali habet verbum manens; exinde tamen non sequitur, dari Verbum respondens essentiali Intellectioni. Ratio est. Tum, quia nullibi PP. meminerunt Verbi essentialis. Tum, quia aliquæ locutiones eo-

rundem illud excludunt. Unde Anselmus; *Impossibile tamen est in summa essentia, esse Verbum aliud, præter illud, de quo jam constat.* Et Cyrillus l. 7. Thesi. c. 1. ait; *Verbum esse nomen proprium filii.* Similia habet Aug. 5. de Trin. c. 13. & l. 6. c. 2. l. 7. c. 1. & 2. Tum, quia de ratione Verbi proprii est, ut sit verè & realiter productum, ut constat ex doctrina PP. & Scripturæ; præter autem duas personas: nihil est productum in Divinis.

NOTO 4. Quoniam de volitione & Intellectione Divina repetitò incidit mentio hoc tractatu, quænam sint de illis in principiis nostris dicenda; Inprimis non esse necesse distingui virtualiter à naturâ Intellectionem & volitionem communem; circa quam agebat Aldrete ubi de distinctione virtuali: Ratio, quia nulla hujus necessitas. Deinde etiam Intellectio & volitio prout est principium quo in Divinis, si spectetur phrasim PP. potest non distingui virtualiter, & de hoc agebamus discutiendo argumentum pro Præcisionibus. Denique si attendatur, ad modum hunc defendendi, postea ponendum, cur processio Verbi sit generatio? necesse erit ad commodius salvandum ponere hanc distinctionem.

DIFFICULTAS II.

Ex quorumnam objectorum notitia, vel amore sit processio in Divinis?

Objecta possunt cogitari duplicia, principali divisione; nempe Increata, & Creati. De utrisque agendum erit.

Punctum Difficultatis I.

Quid sentiendum de objectis Increatis?

Quæ dicuntur hic de verbo, eadem proportionaliter dicenda erunt de Spiritu S. Et quidem non est difficultas Verbum procedere ex notitia essentia Divina, itemque Spiritum S. ex ejusdem amore. Ratio, quia id non implicat; Ergo est: nam in Divinis de his, quæ sunt ad intra, rectè procedit argumentum, ex possibili ad actum: & si ex alicujus objecti notitia, vel amore procedit persona Divina, multò magis ex notitiâ, vel amore essentia procedet, quia hæc indubiè est primarium intellectus & voluntatis Divinae objectum.

Nec est difficultas, quòd verbum procedat ex cognitione attributorum; quia si procedit ex cognitione essentia intuitivâ, & perfectissimâ, hoc ipso procedit ex cognitione attributorum; quorum essentia radix est; præcipuè cum ipsa attributa nihil aliud sint, quàm ipsa essentia cum aliis & aliis connotatis.

Diffi-